Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
ÖĞRENCİ NUMARASI	**22 11 53 202**
ADI SOYADI	Elif KARAKURT
ANABİLİM/ANASANAT DALI	**Disiplinlerarası İletişim Bilimleri Anabilim Dalı**
PROGRAMI	**İletişim Bilimleri Doktora**
DERECESİ	☐ Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
PROGRAMA KAYIT TARİHİ	21 / 02 / 2023
ETİK KURUL AŞAMASI	**ETİK KURUL KARARINI GEREKTİREN DURUMLAR** Tez; konusu itibari ile herhangi bir kişi/grup/topluluk ile yapılacak anket ve görüşme-mülakat, gözlem, bilgisayar ortamında test uygulamak, video/film kaydı, ses kaydı, bağımlılık ya da diğer herhangi bir kimyasal maddenin katılımcılara kullandırılması, yüksek düzeyde uyarıma (ışık, ses gibi) maruz bırakma, radyoaktif materyale maruz bırakma vb. gibi çalışmaları içeriyorsa/içerecekse Maltepe Üniversitesi Etik Kurullarından ya da kurum dışı Etik Kurullarından "**Etik Kurulu Kararı**" alınması gerekmektedir.
ETİK KURUL BAŞVURUSU	☒ BAŞVURUDA BULUNACAKTIR. ☐ BAŞVURUDA BULUNMAYACAKTIR Başvuruda **bulunulmayacaksa** Gerekçesi:
DANIŞMAN (Unvan. Adı ve Soyadı) ATANMA TARİHİ	**Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAPAN ÖZEREN** 16/02/2024

TEZ BAŞLIĞI VE ONAYLAR		
ÖNERİLEN TEZ BAŞLIĞI	TÜRKÇE	DEPREM SONRASINDA BİLİMSEL SÖYLEM VE GÜVEN ALGISI: KUŞAKLARARASI İLETİŞİMSEL BİR DEĞERLENDİRME
	İNGİLİZCE	"SCIENTIFIC DISCOURSE AND PERCEPTION OF TRUST AFTER EARTHQUAKES: AN INTERGENERATIONAL COMMUNICATIVE ASSESSMENT"
ANAHTAR SÖZCÜKLER	TÜRKÇE	Doğal Afet, Deprem, Bilimsel Söylem, İletişim, Kuşak, Kuşaklarası İletişim
	İNGİLİZCE	Natural Disaster, Earthquake, Scientific Discourse, Communication, Generation, Intergenerational Communication

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

maltepe üniversitesi	**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ** **YÜKSEK LİSANS** **DOKTORA** **SANATTA YETERLİK** **TEZ ÖNERİSİ FORMU**	İ İ Revizyon Tarihi	**31.10.2023**
		Revizyon No	**03**
		Sayfa	1/2

ÖĞRENCİ	TARİH: …. /….. / 20….. İMZA: …….
TEZ DANIŞMANININ ONAYI	☐ UYGUNDUR TARİH: ….. /…. / 20….. İMZA: …….....
ANABİLİM/ANASANAT DALI BAŞKANININ ONAYI	☐ UYGUNDUR UNVANI, ADI-SOYADI: ……..……..…. TARİH: ….. /…. / 20….. İMZA: ……..……....

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

DEPREM SONRASINDA BİLİMSEL SÖYLEM VE GÜVEN ALGISI: KUŞAKLARARASI İLETİŞİMSEL BİR DEĞERLENDİRME

ELİF KARAKURT
221153202
Orcid: 0000-0002-1101-7532

DOKTORA TEZ ÖNERİSİ

Disiplinlerarası İletişim Anabilim Dalı
İletişim Bilimleri Doktora Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAPAN ÖZEREN

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mayıs, 2025

CC BY

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

İÇİNDEKİLER

Problem **3**
Amaç **6**
Önem **6**
Varsayımlar **7**
Sınırlıklar **8**
Tanımlar **8**
Yöntem **9**
Araştırma Modeli 9
Evren ve Örneklem 10
Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 12
Zaman Çizelgesi **13**
Kaynakça **14**

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

DEPREM SONRASINDA BİLİMSEL SÖYLEM VE GÜVEN ALGISI: KUŞAKLARARASI İLETİŞİMSEL BİR DEĞERLENDİRME

Problem

Doğal afetler, yalnızca fiziksel yıkımlara değil, aynı zamanda toplumsal algıların, güvenin ve bilgi akışının kriz anlarında nasıl şekillendiğine dair güçlü örnekler sunmaktadır. Kriz zamanlarında doğru bilgiye ulaşmak ve bu bilgiyi güvenilir kaynaklardan almak büyük öneme sahiptir.

23 Nisan 2025 İstanbul Depremi sonrasında, bilim insanlarının farklı platformlarda yaptıkları açıklamalar yalnızca bilgi verme işleviyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda toplumsal tartışmaların merkezine oturmuştur. 23 Nisan 2025 İstanbul Depremi, saat 10:43'te Silivri açıklarında Marmara Denizi merkezli, 6.2 büyüklüğünde meydana gelen ve İstanbul'un pek çok ilçesinde hissedilen bir depremdir. Yerin yaklaşık 10 km derinliğinde gerçekleşen bu sarsıntı, başta İstanbul olmak üzere çevre illerde de yoğun şekilde algılanmış, kısa süreli paniğe ve bazı bölgelerde hafif yapısal hasarlara yol açmıştır. Deprem sonrasında sosyal medya platformlarında hızla yayılan bilgi ve yorumlar, bilim insanlarının açıklamaları ve kurumsal uyarılar, kamuoyunda geniş yankı bulmuştur. Afet sonrası iletişim süreçleri, özellikle bilimsel bilgilendirme ve kuşaklararası güven algısı açısından dikkat çekici bir örnek teşkil etmiştir. Açıklamaların doğruluğu, bilimselliği ya da güncelliği kadar, kimin neyi nasıl ifade ettiği ve bu ifadelerin medya tarafından nasıl temsil edildiği de kamuoyunda büyük etki yaratmıştır. Bu doğrultuda bilim iletişimin önemine vurgu yapmak gerekmekmektedir. Bilim iletişimi, bilimsel bilgilerin uzman olmayan topluluklarla etkili bir şekilde paylaşılmasını sağlayan bir süreç olarak ifade edilmektedir (Süerdem, Öztunç, & Bedır, 2022). Bilim iletişimi, afetlerde halkın doğru bilgiye ulaşmasını sağlayarak, afetlerin felakete dönüşmesini önleyebilir. Özellikle kriz zamanlarında, bilim iletişiminin gücünü, sınırlarını ve kuşaklararası farklılıkları inceleme gereği ortaya çıkmaktadır.

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

Doğal afetler bilgiye erişim, güven, otorite, algı ve toplumsal psikoloji gibi çok boyutlu iletişim süreçlerini de harekete geçirir. Özellikle afet sonrasında bilim insanları, kamu kurumları ve medya arasında üretilen ve dolaşıma giren bilimsel söylemler, halkın riski algılayış biçimini, güven düzeyini ve davranışlarını doğrudan etkileyebilmektedir **(**Reynolds & Matthew**,** 2005**)**. Net ve tutarlı bilgiler halkın tehlikeyi ciddiye almasını ve önlem almasını sağlarken, çelişkili ya da yetersiz açıklamalar riski küçümsemeye, güvensizliğe ve yanlış davranışlara yol açabilmektedir. Bu söylemler, bireylerin afet öncesi hazırlık düzeyini, afet anındaki tepkilerini ve sonrasındaki toparlanma süreçlerini önemli ölçüde şekillendirmektedir. Dolayısıyla bilimsel iletişim, yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda toplumsal güvenin ve dayanıklılığın inşasında kritik bir araçtır. Bu söylemler, kimi zaman güven ve dayanışmayı artırırken, kimi zaman da kafa karışıklığı, korku ve bilgi kirliliğine neden olabilmektedir. Pozitif etkilere örnek olarak, 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi tarafından yapılan teknik ve tutarlı açıklamalar, kamuoyunda bilimsel bilgiye yönelik güvenin artmasını sağlamıştır. Benzer şekilde, AFAD ve yerel yönetimlerin koordineli bilgilendirme çalışmaları, halkın afet anında ve sonrasında kurumsal yönlendirmelere daha yüksek oranda uyum göstermesine katkıda bulunmuştur. Bu tür söylemler, yalnızca bilgi aktarmakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal dayanışma duygusunu da güçlendirmiştir. Öte yandan, bazı durumlarda söylemler halkta kafa karışıklığı yaratmakta ve güven kaybına neden olabilmektedir. Özellikle bilim insanları arasında aynı konuda yapılan aynı bölgede yeni bir depremin olup olmayacağına dair farklı ve çelişkili görüşler, halkın bilimsel otoriteye olan güvenini zedeleyebilmektedir. Ayrıca sosyal medyada yayılan doğrulanmamış ya da spekülatif bilimsel içerikler, yanlış yönlendirmelere ve kitlesel panik tepkilerine yol açabilmektedir. Bilimsel bilgi, sistematik gözlem, deney ve akıl yürütme yoluyla elde edilen; nesnel, denetlenebilir, tekrarlanabilir ve genellenebilir nitelik taşıyan bilgi türüdür. Bu bilgi türü, belirli bir yöntem izlenerek üretilir ve sürekli olarak sınanabilir olmasıyla diğer bilgi türlerinden ayrılır (Eker, 2022). Bilimsel bilgi, özellikle belirsizlik içeren dönemlerde otorite ve güven inşası için birincil bir unsur haline gelmektedir. Bilimsel bilgi, kriz anlarında yalnızca “ne söylendiğiyle” değil, “kimin söylediği” ve “kimin nasıl algıladığıyla” da şekillenmektedir. Ulrich Beck (1992), risk toplumlarında aşırı bilginin ya da bilginin tek elde bulundurulup yanlış ve sorgusuzca kullanımının en az bilgisizlik kadar kötü ve

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

tehlikeli olduğu görüşündedir. Bilim insanlarının da sorgulanabilir hale geldiğini, bilginin mutlak değil, müzakereye açık bir yapı kazandığını savunmaktadır. Bu çerçevede, özellikle afet sonrası dönemlerde bilgiye yönelik bu müzakereci yaklaşım, farklı kuşaklar arasında çeşitli biçimlerde algılanmakta ve yorumlanabilmektedir. Genç kuşaklar dijital mecralarda daha eleştirel bir pozisyon alabilirken, yaşlı kuşaklar geleneksel otoritelerin söylemlerine daha yüksek düzeyde güven duyabilmektedir. Genç kuşaklar dijital kaynaklara ve sosyal medyadaki bilim figürlerine yönelirken; yaşlı kuşaklar daha geleneksel medya ve devlet otoritesine bağlı kalabilmektedir (Twenge, 2017; Pew Research Center, 2021). Bu durum, bilimsel söylemin algılanmasında ve güven düzeyinde kuşaklararası farklılıkları gündeme getirmektedir.

Ayrıca afet sonrası dönemde, bilgiyle birlikte dolaşıma giren bilgi kirliliği (infodemi) ve çelişkili uzman görüşleri, halkın zihinsel sağlığını ve davranışsal tepkilerini de etkileyebilmektedir (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). İnfodemi, dijital ortamlarda yanlış, yanıltıcı, spekülatif veya çarpıtılmış bilgilerin hızla ve kontrolsüz biçimde yayılması durumunu ifade eder. Bu durum, bilgi kirliliğine neden olarak toplumsal belirsizliği ve güven kaybını artırabilir (Eyüboğlu ve Kodak, 2023). Bilimsel söylemler bir yandan güven inşa ederken, öte yandan sosyal medya gibi çok kanallı platformlarda yanlış anlaşılmaya da açık hale gelmektedir. Türkiye'de bu tür söylemlerin özellikle gençler ve yaşlılar arasında nasıl farklı şekilde algılandığı üzerine yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmada temel araştırma problemi şudur: Afet sonrası dönemde bilim insanlarının söylemleri medya aracılığıyla nasıl temsil edilmekte ve bu söylemler farklı kuşaklar tarafından nasıl algılanmaktadır? Deprem sonrası ve özellikle bir hatırlatıcı olarak 23 Nisan 2025 İstanbul Depremi sonrasında üretilen bilimsel söylemlerin, farklı kuşaklar tarafından nasıl algılandığını, hangi iletişim kanallarının öne çıktığını ve bu söylemlerin toplumsal güvene etkisini değerlendirmek önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Bu çalışma, afet sonrası bilimsel söylemlerin medya aracılığıyla nasıl şekillendiğini ve bu söylemlerin farklı kuşakları nasıl etki etkilediğini ele alacaktır.

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, deprem sonrasında kamuoyuna sunulan bilimsel söylemlerin, medya aracılığıyla nasıl temsil edildiğini ve bu söylemlerin X ve Z kuşakları tarafından nasıl algılandığını iletişim bilimleri perspektifinden değerlendirmektir. Ayrıca çalışmada, bilim insanlarının kriz anlarındaki iletişimsel rolleri, kuşaklararası güven düzeyleri, bilgiye erişim kaynakları ve medyanın çerçeveleme stratejileri X ve Z kuşakları arasında karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir. Bu genel amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularının cevaplanması hedeflenmektedir:

1. 1999–2024 yılları arasında yayınlanmış, deprem sonrası kriz yönetimi temalı bilimsel çalışmalar hangi eğilimleri göstermektedir?
2. Deprem sonrası kamuoyunda öne çıkan bilimsel söylemler nelerdir?

   2.a. Bu söylemler medya organları tarafından hangi çerçeveleme stratejileriyle sunulmuştur?

   2.b. Deprem sonrası dönemlerde kullanılan medya söylemlerinin bireylerin tutumunda (bilişsel, duygusal veya davranışsal) oluşturduğu etkiler nelerdir?

3. Farklı kuşakların (X ve Z) bilgi edinme kaynakları ve medya platformları nasıl farklılaşmaktadır?

   3.a. Bilimsel söylemler, farklı kuşaklar (X ve Z) tarafından nasıl algılanmakta ve yorumlanmaktadır?

   3.b. Bu söylemlere yönelik güven düzeyi kuşaklara göre nasıl değişmektedir?

   3.c. Kuşaklar arası bilimsel otorite algısındaki farkların iletişimsel nedenleri nelerdir?

Önem

Bu çalışma, afet iletişimi, bilimsel söylem, bilim iletişimi, medya temsilleri ve kuşaklararası iletişim gibi iletişim bilimlerinin kesişim noktasında konumlanmaktadır. Her biri kendi başına önemli araştırma alanları olan bu temaları bir araya getirerek hem kuramsal hem de uygulamalı açıdan değerli bir bütünlük sunmaktadır. Çerçeveleme ve sosyal temsiller kuramları doğrultusunda medya içeriklerinin nasıl anlam ürettiği analiz

edilmekte; kuşak kuramı üzerinden ise yaşa bağlı olarak bilgiye erişim yolları, güven kaynakları ve medya tercihleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir.

Bu yönüyle çalışma, yalnızca bilimsel literatüre değil, uygulayıcılara da önemli katkılar sunacaktır. Özellikle AFAD, Kandilli Rasathanesi, medya kuruluşları ve yerel yönetimler gibi kriz iletişimini yöneten aktörlerin, farklı kuşaklara hitap eden etkili ve hedeflenmiş iletişim stratejileri geliştirmeleri açısından yol gösterici olacaktır. Ayrıca kriz dönemlerinde bilimsel bilgiye duyulan güvenin azaldığı, bilgi kirliliğinin arttığı ve kuşaklar arası yorum farklarının büyüdüğü günümüz dijital iletişim çağında, bilimsel otoriteyle toplumsal algı arasındaki boşluğa ışık tutacak veriler sunacaktır. Afetlerin sürekliliği göz önüne alındığında, bu araştırmadan elde edilecek bulgular yalnızca 2025 İstanbul Depremi bağlamıyla sınırlı kalmayacak; gelecekte yaşanabilecek benzer afet durumlarında da kriz iletişimi politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Ayrıca, ulusal ve uluslararası literatürde afet yönetimi, medya söylemleri ve kriz dönemlerinde bilimsel iletişim konularında araştırmalar bulunmasına rağmen afetten sonraki bilimsel söylemlerin kuşaklararası iletişimsel farklılıklar açısından değerlendirildiği bütüncül bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda çalışma, hem iletişim bilimlerine disiplinlerarası bir katkı sunmakta hem de daha sonra yapılacak akademik çalışmalara kaynak oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Varsayımlar

1. X ve Z kuşaklarının bilimsel bilgilere erişim yolları birbirinden farklı olduğu,
2. X ve Z kuşaklarının bilimsel güven düzeylerinin farklılıklar gösterdiği,
3. X ve Z kuşaklarının medya tercihlerinde anlamlı farklılıklar gösterdiği,
4. Medyada yer alan bilimsel söylemlerin çerçevelenme biçimi, bireylerin söylemi nasıl algıladığını ve bilim insanlarına duyduğu güveni doğrudan etkilediği,
5. Z kuşağı, bilimsel açıklamalara daha eleştirel yaklaşırken; X kuşağının geleneksel otorite figürlerine daha fazla güvendiği,
6. Afet sonrası dönemde bilimsel bilgiye erişimde yaşanan belirsizlikler ve çelişkili açıklamaların, özellikle genç kuşaklarda bilgi kirliliği ve güvensizlik yarattığı varsayılmıştır.

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

Sınırlıklar

Zamansal Sınırlık: Bu çalışma, afet olarak depreme odaklandığından diğer afet türleri (sel, yangın, pandemi vb.) kapsam dışı bırakılmıştır. Bu çalışma, toplumsal algının zamanla değişebileceği göz önüne alınarak yalnızca deprem sonrası ilk aylardaki algı biçimlerini ele almaktadır.

Söylem Sınırlığı: Çalışma, deprem sonrasında öne çıkan bilim insanlarının söylemlerine ilişkin ulusal haber kanallarında/gazetelerde yayınlanmış haberler ve sosyal medya gönderileri ile sınırlandırılmıştır.

Kuşak Sınırlığı: Bu araştırma, kuşaklararası bilimsel söylem algısını karşılaştırmalı biçimde incelemek amacıyla yalnızca X kuşağı (1965–1980) ile Z kuşağı (1997–2012) bireyleriyle sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Afet: Afetin Birleşmiş Milletler tarafından kabul görülen en genel tanımı "*İnsanlar için can, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, normal yaşamı durdurarak veya kesintiye uğratarak toplumları etkileyen ve yerel imkânlar ile baş edilemeyen her türlü doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olay*" şeklindedir (Kadıoğlu, 2011). (Sever ve Değirmenci, 2019) ise afeti "*Bir toplumu ya da çevreyi olumsuz olarak etkileyen doğal ya da insan kaynaklı olaylar*" olarak tanımlamaktadır.

Bilimsel Söylem: Doğa olaylarını, insan davranışlarını ya da matematiksel kavramları konu edinen, sistematik ve nesnel bilgi aktarımlarından oluşan ifade bütünüdür (Günay ve Kırman, 2005). Bilimsel söylem, yalnızca bilgi aktarmakla kalmaz; aynı zamanda bu bilgilerin geçerliliğini sorgulayan ve kanıt temelli ilerleyen bir düşünce biçimini de yansıtır.

Kuşak: Kuşak kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından, insanlık tarihinin başlangıcından bugüne kadar, yaklaşık aynı dönemde doğmuş, aynı dönemin koşullarını yaşamış, benzer zorluklar paylaşmış ve ortak sorumlulukları olan insanlar topluluğuna olarak tanımlanmaktadır (sozluk.gov.tr).

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

X Kuşağı: 1965 – 1980 yılları arasında doğan ve benzer demografik özellikleri gösteren, kendini topluma karşıt gören, keskin politik çıkışlar yapan, müzik ve giyim tarzı olarak farklı yaşayış biçimlerine sahip olan insanların oluşturdukları kuşak olarak tanımlanmaktadır (Göksel ve Güneş, 2017).

Z Kuşağı: Z Kuşağı'nın doğum yılları konusunda farklı tanımlar olsa da, genel olarak 1990'ların sonlarından 2010'ların başlarına kadar doğan bireyleri kapsadığı kabul edilmektedir. Bu kuşak, dijital dünyada doğmuş ve büyümüş, teknolojiyle iç içe bir nesil olarak öne çıkmaktadır.

Algı: Bireyin duyu organları aracılığıyla çevresindeki nesne, olay ve ilişkileri anlamlandırarak belirli bir davranış geliştirmesi sürecidir (İnceoğlu, 2011).

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, deprem sonrasında üretilen bilimsel söylemlerin farklı kuşaklar tarafından nasıl algılandığı, kuşaklararası bir iletişimsel çerçevede değerlendirilecektir. Araştırma, **karma yöntem yaklaşımı** (mixed methods design) doğrultusunda yapılandırılmıştır. Karma yöntem, hem nicel hem de nitel veri toplama ve analiz süreçlerini bütünleştirerek, araştırma konusuna hem geniş kapsamlı hem de derinlikli bir bakış sunma avantajı sağlamaktadır (Creswell & Plano Clark, 2011).

Çalışmanın ilk aşamasında, deprem ve kriz yönetimi temalı akademik çalışmaların genel görünümünü ortaya koymak amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanılacaktır. Bu yöntem, belirli bir akademik alandaki yayınların, atıfların, anahtar kelimelerin ve araştırma eğilimlerinin sayısal veriler aracılığıyla değerlendirilmesini sağlar (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey & Lim, 2021; Zupic & Čater, 2015). Bu bağlamda, TrDizin ve YÖKTEZ veri tabanlarında 1999-2024 yılları arasında yayımlanmış deprem sonrası kriz yönetimi temalı yayınlar bibliyometrik olarak incelenecek, böylece bilimsel literatürdeki mevcut eğilimler, araştırma boşlukları ve yoğunlaşılan temalar tespit edilecektir. Elde edilen veriler, araştırmanın gerekçesini destekleyen bir ön analiz işlevi görecektir.

İkinci aşamada, Türkiye'de yaşayan X (1965–1980) ve Z (1997–2012) kuşağı bireylerine yapılandırılmış anketler uygulanarak nicel veri toplanacaktır. Bu veriler, farklı kuşakların bilgi kaynakları, bilimsel söylemleri algılayış biçimleri ve güven düzeyleri, deprem risk algısı gibi değişkenleri karşılaştırmalı biçimde inceleyecektir. Üçüncü aşamada ise, nicel bulgular doğrultusunda belirlenen katılımcılarla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilecektir. Böylece, elde edilen nicel verilerin daha ayrıntılı biçimde açıklanması ve yorumlanması sağlanacaktır.

Bu çok katmanlı yaklaşım, afet sonrası bilimsel söylemlerin iletişimsel etkilerini yalnızca sayısal eğilimlerle değil, aynı zamanda bireylerin deneyim ve algılarına dayanarak çok yönlü olarak değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem veri çeşitliliği hem de metodolojik bütünlük açısından güçlü bir araştırma modeline sahiptir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'de yaşayan ve ülkede yaşanan depremlere doğrudan ya da dolaylı olarak tanıklık etmiş olan X (1965–1980) ve Z (1997–2012) kuşaklarına dahil bireyler oluşturmaktadır. Bu bireylerin ortak özelliği, deprem sonrasında medyada yer alan bilimsel açıklamalara maruz kalmış olmalarıdır. Araştırmanın yalnızca X ve Z kuşaklarıyla sınırlı tutulmasının temel nedeni, bu iki kuşağın bilgiye erişim yolları, medya kullanım alışkanlıkları, otoriteye duydukları güven ve dijital okuryazarlık düzeyleri açısından belirgin biçimde farklılık göstermesidir. Bu sayede, afet sonrası dönemdeki bilimsel söylemlerin farklı kuşaklar tarafından nasıl algılandığı karşılaştırmalı biçimde analiz edilebilecektir.

Y kuşağı (1981–1996), dijital ve geleneksel medya arasında geçiş özellikleri sergilediğinden; Alfa kuşağı ise henüz medya söylemleri ve bilimsel bilgi algısı açısından anlamlı geri bildirim verecek yaşta olmadığından araştırma kapsamına dâhil edilmeyecektir.

Nicel veri toplama sürecinde, katmanlı tesadüfi örnekleme (stratified random sampling) yöntemi tercih edilecektir. X ve Z kuşakları yaş gruplarına göre iki katmana ayrılmış, toplamda 300 katılımcıya ulaşılması hedeflenmiştir. Bu yaklaşım, her iki kuşağın araştırmada dengeli şekilde temsil edilmesini sağlayacaktır.

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

Nitel veri toplama sürecinde ise, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Anket sonuçlarına göre bilimsel söylemlere karşı farklı tutumlar (yüksek güven, düşük güven, bilgi kaygısı vb.) sergileyen katılımcılar arasından seçilecek bireylerle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilecektir. Her kuşaktan 10 katılımcı olmak üzere toplamda 20 birey ile yapılacak bu görüşmeler, nicel bulguların neden-sonuç ilişkileriyle daha ayrıntılı biçimde açıklanmasına katkı sağlayacaktır.

Aşağıda veri toplama sürecine ilişkin genel tablo sunulmuştur:

Aşama	Yöntem	Katılımcı Sayısı	Amaç
Nicel	Katmanlı tesadüfi örnekleme	300	Kuşaklar arası karşılaştırmalı analiz
Nitel	Amaçlı örnekleme (maksimum çeşitlilik ve aykırı durum örnekleri)	20 (10+10)	Derinlemesine görüşme ve anlam analizi

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde, bireylerin bilimsel söylemler karşısındaki tutumları, güven düzeyleri, bilgiye erişim yolları ve medya pratiklerine ilişkin derinlemesine bilgiler elde edilmesi amaçlanmaktadır. Bu veriler, nicel aşamada ortaya çıkan eğilimlerin nedenlerini anlamlandırmak ve araştırma sonuçlarını daha bütüncül biçimde değerlendirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Veriler ve Toplanması

Veri Toplama Araçları:

Bu araştımanın nicel boyutu kapsamında veri toplama aracı olarak “Bilime ve Bilim İnsanlarına Güven Ölçeği”, “Depremdeki Negatif Psikolojik Etkide Medyanın Rolü” ve “Haber Güvenilirliği Algısı Ölçeği”, kullanılması planlanmaktadır. Nitel boyutta ise araştırmacı tarafından geliştirilecek olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılması planlanmaktadır. Ölçme araçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıda yer almaktadır.

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

Bilime ve Bilim İnsanlarına Güven Ölçeği: (Öğünmez ve Benzer)
Haber Güvenilirliği Algısı Ölçeği: (Kılıç ve İspir)
Depremdeki Negatif Psikolojik Etkide Medyanın Rolü: (Karaşin, Karagöz ve Filiz)

Veri Toplama Süreci:

Araştırmanın veri toplama süreci, Etik kurula yapılacak izin başvurusunun onaylanmasından sonra başlayacaktır. Etik kurul başvurusunun tez önerisinin onaylanmasından sonra yapılacağı düşünüldüğünde 2025 Haziran ayında etik kurul iznine başvurulması planlanmaktadır. Etik kurul izninin sonuçlanmasına yönelik ortalama bir aylık bir süre gerektiği göz önünde bulundurulduğunda Temmuz sonu-Ağustos başında online olarak oluşturulan formlarla veri toplama sürecinin başlaması planlanmaktadır. Hedeflenen sayıya ulaşmak için ortalama 2 ay boyunca sosyal medya hesaplarından belli aralıklarla hatırlatmalar yapılarak nicel veri toplanacaktır. Nitel verilerin toplanması aşamasında ise görüşmeler önceden oluşturulmuş yarı yapılandırılmış bir soru formu doğrultusunda yürütülecek; formda yer alan sorular afet sonrası bilimsel bilgilere güven, bu bilgilerin sosyal medya aracılığıyla dolaşımı, bilgi doğrulama stratejileri ve kuşaklararası iletişim gibi temaları içerecektir. Görüşmeler, katılımcı onamı alınarak sesli olarak kaydedilecek ve daha sonra sözel veriler yazılı metne dönüştürülecektir. Katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilecek, gönüllülük esas alınacak, kimlik bilgileri gizli tutulacaktır.

Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Bu çalışmada, nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin birlikte kullanılacağı karma yöntem deseni benimsenmiştir. Elde edilecek verilerin çözümlenmesi süreci iki temel aşamada gerçekleştirilecektir. İlk aşamada, Bilime ve Bilim İnsanlarına Güven Ölçeği, Depremdeki Negatif Psikolojik Etkide Medyanın Rolü ve Haber Güvenilirliği Algısı Ölçeği aracılığıyla toplanan nicel veriler, SPSS programı kullanılarak analiz edilecektir. Tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, değişkenler arası ilişkiler Pearson korelasyon ve çoklu regresyon analizleri ile değerlendirilecektir. Ayrıca kuşaklararası farkların ortaya konulması amacıyla bağımsız örneklemler t-testi ve ANOVA testleri uygulanacaktır. Ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach’s Alpha katsayısı ile belirlenecektir.

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

İkinci aşamada, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen nitel veriler tematik analiz yöntemi ile çözümlenecektir. Görüşme dökümleri, NVivo veya MAXQDA benzeri bir nitel analiz yazılımı aracılığıyla kodlanacak; elde edilen kodlar doğrultusunda temalar belirlenecektir. Özellikle afet sonrası bilimsel bilgiye duyulan güven, sosyal medya kullanım pratikleri, kuşaklararası iletişim ve risk algısı bağlamında öne çıkan temalar yorumlanacaktır. Sonuçların yorumlanması aşamasında, nicel ve nitel bulgular bir arada değerlendirilerek bilimsel söylemlerin toplumsal algıya ve kuşaklararası bilgi dolaşımına etkileri bütüncül bir yaklaşımla tartışılacaktır. Bu analiz süreci, afet sonrası iletişim stratejilerinin bilimsel güven temelli olarak yeniden yapılandırılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Zaman Çizelgesi

İş Planı No	İş Planları (*)	Mayıs 2025	Haziran -Ekim 2025	Kasım 2025-Mart 2026	Nisan-Temmuz 2026	Ağustos-Ekim 2026	Kasım 2026	Aralık 2026
1	Tez Önerisinin Sunulması	x						
2	Teze İlişkin I.Bölüm		x					
3	Teze İlişkin II.Bölüm			x				
4	Teze İlişkin III.Bölüm			x	x			
5	Tartışma/ Sonuç ve Önerilerin Yazımı					x		
6	Tezin Jüri Önünde Savunulması						x	
7	Ciltleme ve Tezin Teslimi							x

Tarih:12.06.2025 13:02
Sayı: E-60555854-300- 341830
341830

Kaynakça

Beck, U. (1992). Risk Society: Towards a New Modernity. SAGE Publications.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). Designing and conducting mixed methods research (2nd ed.). Sage Publications.

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research,* 133, 285–296. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070

Göksel, A., ve Güneş, G. (2017). Kuşaklar arası farklılaşma: X ve Y kuşaklarının örgütsel sessizlik davranışı bağlamında analizi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (19/3), 807-828

Günay, V. D., ve Kırman, Ü. (2005). Bilimsel söylem ve kanıtlama. Buca Eğitim Fakültesi Özel sayı, 2005, 17, (327-333)

İnceoğlu, M. (2011). Tutum Algı İletişim. (6. bs.), Ankara: Siyasal Kitabevi

Kadıoğlu, M. (2011). *Afet yönetimi: Beklenmeyeni beklemek, en kötüsünü yönetmek*. İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını.

Reynolds, B., ve Seeger, M. W. (2005). Crisis and Emergency Risk Communication as an Integrative Model. Journal of Health Communication, 10(1), 43–55. https://doi.org/10.1080/10810730590904571

Sever, R., ve Değirmenci, Y. (2019). Temel kavramlar. In R. Sever (Ed.), *Afetler ve afet yönetimi* (pp. 2–13). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Süerdem, A.K., Öztunç, M., ve Bedir, U. (2022). Üniversitelerin bilim iletişimi etkinliklerinin kurumsallaştırılması üzerine yeni bir ölçek önerisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(83), 362-390.

Twenge, J. M. (2017). iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy. Atria Books.

Zupic, I., Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. Organizational Research Methods, 18(3), 429–472. https://doi.org/10.1177/1094428114562629